

1. Průvod v Erhenrangu

Z hainských archivů. Přepis ansiblového dokumentu 01-01101-934-2-Gethen: Stabilovi na Ollulu: Zpráva Genlyho Aie, prvního Mobila na Gethenu/Zimě, hainský cyklus 93, rok Ekumenu 1490–97.

Podám svou zprávu, jako kdybych vyprávěl příběh, neboť mě na mé rodné planetě v dětství učili, že Pravda je věcí představivosti. I ten nejspolehlivější fakt stojí a padá se stylem, jímž je vyprávěn – jako onen výjimečný organický klenot z našich moří, jenž se na jedné ženě rozzáří, zatímco na druhé zmatní a promění se v prach. Fakta nejsou o nic pevnější, soudržnější, dokonalejší a skutečnější nežli perly. Avšak obojí je citlivé.

Ten příběh není celý můj ani ho já celý nevyprávím. Vlastně si nejsem jistý, čím příběh to je; to posoudíte lépe vy. Avšak je jedním celkem, a jestli se vám bude chvílemi zdát, že se fakta změní, když se změní vyprávěč, no tak si můžete vybrat ten fakt, který se vám

líbí nejvíce; ale žádný není nepravdivý a všechny tvoří jeden příběh.

Příběh začíná 44. dne roku 1491, jenž na planetě Zima v zemi Karhide byl odharhahad tuwa neboli dvacátý den třetího jarního měsíce roku Jedna. Tady je pořád rok Jedna. S Novým rokem se mění jen čísla všech minulých i budoucích let, protože se počítají pozpátku nebo dopředu od jednotného Teď. Takže bylo jaro roku Jedna v Erhenrangu, hlavním městě Karhide, a já byl v ohrožení života a nevěděl o tom.

Šel jsem v průvodu. Kráčel jsem hned za gossiwoy a těsně před králem. Pršelo.

Dešťové mraky nad temnými věžemi, déšť padá do hlubokých ulic, temné kamenné město omšelé bouřemi, jímž se pomalu vine jediná zlatá žíla. Nejprve přicházejí kupci, mocnáři a řemeslníci města Erhenrangu, řada za řadou, skvostně oblečení, plouvají deštěm hladce jako ryba mořem. Tváře mají soustředěné a klidné. Nejdou jednotným krokem. Je to slavnostní průvod bez vojáků, ba dokonce i beze snahy se jim podobat.

Za nimi přicházejí lordi a starostové a zastupitelé, buďto jeden člověk, nebo pět, nebo pětáctyřicet, nebo čtyři sta, z každého Panství či Spolupanství v Karhide, ohromné zdobné procesí, jež se pohybuje v rytmu hudby kovových rohů a dutých bloků z kosti a dřeva a strohých, čistých trylků elektrických fléten. Rozmanité praporce velkých Panství se mísí se žlutými vlaječkami, které zdobí cestu, ve změt barev bičovanou deštěm a rozmanité melodie, které hrají jednotlivé skupiny, se střetávají a proplétají do mnoha rytmů, jež znějí ozvěnou v hluboké kamenné ulici.

Potom jde oddíl žonglérů s leštěnými zlatými glóby, jež vymrštují vysoko do vzduchu jako blýskavou spršku, chytají je a opět vymrštují, takže vznikají zářivé žonglérské vodotrysky. A všechny najednou, jako by doslova vzplály světlem, zazáří zlaté glóby jasně jako sklo: to se skrz mraky prolomilo slunce.

Potom jde čtyřicet mužů ve žlutém a hrají na gossiwory. Gossiwor, na nějž se hraje pouze v přítomnosti krále, vydává absurdní, zoufalý ryk. Když jich hraje čtyřicet najednou, otrásá to lidským rozumem, otrásá to i věžemi Erhenrangu, vytrásá to poslední dešťovou spršku z větrem hnaných mraků. Pokud je toto královská hudba, pak není divu, že jsou všichni králové Karhide šílení.

Potom jde králova svita, stráže a funkcionáři a hodnostáři města i dvora, náměstkové, senátoři, kancléři, velvyslanci, lordové z celého království, a nikdo z nich nedrží jednotný krok ani nejde v řadě s ostatními, ale přesto kráčí velice důstojně; a mezi nimi král Argaven XV., v bílé tunice, košili a tříčtvrtečních kalhotách, na holeních návleky ze šafránově žluté kůže a na hlavě žlutou brigádýrku. Jedinou známkou jeho úřadu a jedinou jeho ozdobou je zlatý prsten na prstě. Za touto skupinou nese osm podsaditých chlapíků královská nosítka, ježící se žlutými safíry – žádný král se v nich nenechal nést už celá staletí, je to obřadní relikv z dob dávno minulých. Vedle nosítek jde osm stráží vyzbrojených „útočnými puškami“, rovněž pozůstatky barbarštější minulosti, ale nikoli prázdnými – jsou nabitě broky z kujného železa. Za králem kráčí smrt. Za smrtí jdou studenti škol řemeslnických cechů, univerzit, obchodních škol a také Králový

krby – dlouhá řada dětí a mladých lidí v bílém, červeném, zlatém a zeleném oblečení – a konečně průvod uzavírá množství pomalu se šinoucích, tichých a temných automobilů.

Skupina kolem krále, včetně mě, se shromáždí na pódiu z nových fošen vedle nedokončeného Oblouku Říční brány. Průvod se koná u příležitosti dokončení tohoto oblouku, jímž bude dokončena výstavba nového Silničního a říčního přístavu Erhenrang, velká akce plná bagrování a stavění budov i silnic, jež trvala pět let a v karhidských letopisech díky ní doba panování Argavena XV. náležitě vynikne. Na pódiu jsme všichni v té naší vlhké a těžké parádě docela natěsnaní. Déšť už je pryč a svítí na nás slunce, nádherné, zářivé, zrádné slunce Zimy. Podotknu k osobě po své levici: „Je horko. Opravdu horko.“

Osoba po mé levici – občan nebo občanka Karhide, podsaditá tmavá bytost s uhlazenými, těžkými vlasy, oděná do těžké svrchní tuniky ze zelené kůže zdobené zlatem a těžké bílé košile, těžkých tříčtvrtečních kalhot a na krku s těžkým stříbrným řetězem s články širokými jako dlaň –, tato osoba, jež se mocně potí, odpovídá: „Ano, to tedy je.“

Všude kolem nás, kteří stojíme namačkaní na pódiu, se rozprostírají tváře obyvatel města, otočené vzhůru k nám jako mělčina plná hnědých, kulatých oblázků, v nichž se jako slída třpytí tisíce pozorných očí.

A teď už král vystupuje po lávce z nehoblovaných fošen, která vede z pódia vzhůru až na vrchol oblouku, jehož nespojené pilíře se tyčí nad davem, přístavištěm a řekou. Jak král stoupá, dav se zavlní a promluví

mocným šepotem: „Argaven!“ Král neodpoví. To dav ani nečeká. Gossiwoy jedenkrát hromově, neladně zaburácejí a zmlknou. Ticho. Slunce svítí na město, řeku, dav a krále. Zedníci dole uvedli do chodu elektrický rumpál, a zatímco král stoupá, míjí jej vrcholový klenák oblouku, upevněný v popruzích. Vytáhnou jej, usadí, a ačkoli je to veliký, tunový blok, téměř nehučně jej zapasují do mezery mezi oběma pilíři, takže ty se spojí v jedno, stanou se jedinou věcí, obloukem. Nahoře na lešení čeká na krále zedník se zednickou lžící a kbelíkem. Všichni ostatní dělníci se mezitím spouštějí dolů po provazových žebřících, podobni hejnu blech. Král a zedník, vysoko, mezi řekou a sluncem, pokleknou na svém kousku lešení. Král převezme lžící a začne dlouhé spoje mezi klenákem a pilíři zahazovat maltou. Ne snad, že by se v tom jen tak porýpal a vrátil lžící zedníkovi. Pustí se metodicky do práce. Pojivo, které používá, má narůžovělou barvu, čímž se od zbytku malty liší, a po pěti nebo deseti minutách, kdy sledují tohoto včelího krále při práci, se zeptám osoby po své levici: „To vždycky pokládáte vrcholové klenáky do červené malty?“ Stejná barva je totiž zřetelně vidět okolo klenáku každého oblouku Starého mostu, jenž se proti proudu řeky nádherně vypíná nad vodou.

Tázaný – když už jsem použil mužský rod, musím ho nazývat mužem – si otře pot z tmavého čela a odpovídá: „Za dávných časů zasazovali vrcholový klenák vždycky do malty z drcených kostí smíšených s krví. Z lidských kostí a lidské krve. Bez pouta krve by se oblouk zhroutil, chápete. V dnešní době používáme krev zvířecí.“

Takhle mluví často, otevřeně, ale přesto obezřetně, ironicky, jako by si byl neustále vědom, že všechno vidím a soudím jako vesmířan: u někoho z tak izolované rasy a tak vysoce postaveného je to mimořádná vnímavost. Je jedním z nejmocnějších lidí v zemi – nejsem si jistý, jakou historickou paralelou jeho postavení vyjádřit, snad je to vezír, ministerský předseda nebo člen královské rady; v karhidštině říkají té funkci „Královo ucho“. Je také lordem jednoho Panství a lordem královským, je hybatelem významných událostí. Jeho jméno zní Therem Harth rem ir Estraven.

Zdá se, že král je se svou zedničinou hotov, a já se zaraduji. Jenže on po své pavučině prken přejde pod vrcholem oblouku a pustí se do téže práce na druhé straně klenáku, jenž, koneckonců, má dvě strany. V Karhide vám netrpělivost není k ničemu. Místní vůbec nejsou flegmatici, jsou však zatvrzelí, houževnatí, a jakmile jednou začnou plnit spáry maltou, tak prostě dílo dokončí. Davy na Sesském nábřeží jsou spokojené, že vidí krále pracovat, ale já se nudím a je mi horko. Ještě nikdy mi na Zimě horko nebylo a už nikdy mi tu horko nebude, ale přesto se mi nedaří si tuto událost užít. Jsem navlečený jak do doby ledové, a ne do slunečních paprsků, mám na sobě spoustu vrstev oblečení, tkané rostlinné vlákno, umělé vlákno, kožich, kůži, mohutné brnění proti chladu, ve kterém se teď sesychám jako lístek ředkvičky. Abych se rozptýlil, zahledím se na mohutný dav a ostatní účastníky procesí, stojící zpříma kolem pódia, jejichž zářivé vlajky Panství a Klanů ve slunečním světle nehybně visí, a nazdařbůh se ptám Estravena, čím je tahle vlajka a čím je tamta nebo tamhleta. Zná všechny, na které se

ho zeptám, ačkoli jsou jich stovky, některé z odlehlých Panství, Krbů a Kmenů z Bouřného Peringu a z kraje Kerm.

Když vyjádřím obdiv k jeho znalostem, říká: „Já sám z kraje Kerm pocházím. A každopádně znát všechna Panství je moje práce. Panství tvoří Karhide. Vládnout této zemi znamená vládnout jejím lordům. Ne snad, že by se to někdy povedlo. Znáte to úsloví: *Karhide není národ, ale rodinná hádka?*“ Neznám ho a mám podezření, že si ho Estraven vymyslel; nese jeho pečeť.

Nato se k němu prodere a protlačí jiný člen *kyor-remy*, horní komory parlamentu, jehož je Estraven předsedou, a pustí se s ním do řeči. Je to králův bratranec Pemmer Harge rem ir Tibe. Při rozhovoru s Estravenem mluví tiše, stojí v lehce neuctivé póze a často se usmívá. Estraven se potí jako led na slunci a jako led zůstává i kluzký a chladný. Odpovídá na Tibeovo mumlání hlasitě a tak fádne zdvořilým tónem, že jeho protějšek rázem vypadá jako hlupák. Zatímco král spáruje a spáruje, naslouchám těm dvěma, ale nerozumím ničemu kromě toho, že mezi Tibem a Estravenem vládne nevraživost. Mě se to sice tak jako tak netýká, ale prostě mě zajímá, jak se chovají lidé, kteří vládnou národu v tomhle staromódním smyslu – kteří vládnou osudům dvaceti milionů jiných lidí. V Ekumenu se – díky jeho metodám – používání moci proměnilo v cosi natolik vynalézavého a komplexního, že ji zase jen vynalézavá mysl dovede sledovat při práci, kdežto zde se projevuje mnohem prostěji a viditelněji. Například jde-li o Estravena, člověk cítí, že moc v zásadě jen podtrhuje jeho osobnost; on prostě nedokáže udělat

prázdné gesto ani říci slovo, které by nikdo nevyslechl. On sám to ví a toto vědomí mu propůjčuje více reálné podstaty, než kolik je dáno většině lidí: jakousi solidnost bytí, robustnost, lidskou vznešenost. Nic není tak úspěšné jako úspěch. Nedůvěřuji Estravenovi, jehož motivace zůstává věčným tajemstvím; nemám ho rád, avšak vnímám jeho autoritu a reaguji na ni stejně nevyhnutelně jako na teplo slunce.

Právě ve chvíli, kdy mě tohle napadne, se záře zdejšího slunce ztlumí, protože se znovu stáhnou mraky, a brzy už kus proti proudu řeky začne padat řídký, bodavý déšť, pokropí davy na nábreží a obloha ztmavne. Král sestupuje po lávce, deštěm se naposledy prodere světlo a na pozadí jihu, jenž potemněl bouří, na okamžik v živých barvách vynikne veliký oblouk a králova bílá postava. Mraky se uzavřou. Přístavní-Palácovou ulicí se přizene prudký, studený vítr, řeka zešedne, stromy na nábreží se roztřesou. Slavnostní průvod skončil. Půl hodiny nato už sněží.

Když královo auto odjelo Přístavní-Palácovou ulicí a davy se daly do pohybu jako oblázkový štěrk unášený pomalým odlivem, Estraven se ke mně otočil a zeptal se: „Povečeřel byste se mnou dnes, pane Ai?“ Přitakal jsem, spíš překvapeně než potěšeně. Během posledních šesti či osmi měsíců toho pro mě Estraven mnoho vykonal, avšak tak okázalý projev osobní přízně, jako je pozvání domů, jsem nečekal a ani po něm netoužil. Harge rem ir Tibe byl pořád poblíž nás a zaslechl to a já vycítil, že právě takový byl Estravenův záměr. Podrážděn tímto tušením zženštilých pletich jsem sestoupil z pódia a ztratil se v davu; aby se mi to povedlo, přikrčil jsem se a trochu se nahrbil. Nejsem

o moc vyšší než průměrný Getheňan, ale v davu je tento rozdíl nejnápadnější. *To je on, podívejte, támhle je ten vyslanec.* To je samozřejmě součástí mé práce, jenže jak čas plynul, právě takhle její součást začala být čím dál obtížnější, místo aby byla snazší. Stále častěji jsem toužil po anonymitě, po uniformitě. Dychtil jsem po tom, abych byl jako všichni ostatní.

Ušel jsem pár bloků po Pivovarské ulici a pak jsem odbočil k místu, kde jsem ubytován, když tu jsem náhle, jakmile dav prořídł, zjistil, že vedle mě kráčí Tibe.

„Proběhlo to bez chybičky,“ pravil králův bratranec a usmál se na mě. Ve žluté tváři, celé pokryté spleť jemných, slabých vrásek (ačkoli to žádný stařec není), se objevily jeho dlouhé, čisté, žluté zuby a zase z ní zmizely.

„Dobré znamení pro úspěch nového přístavu,“ přitakal jsem.

„To vskutku ano.“ Opět zuby.

„Obřad usazování klenáku je tou nejpůsobivější –“

„Vskutku ano. Držíme ho již od velmi dávných časů. Ale tohle všechno vám lord Estraven už jistě vysvětlil.“

„Lord Estraven je nanejvýš ochotný.“

Snažil jsem se mluvit neutrálně, ale jako by se vše, co Tibeovi řeknu, měnilo v dvojsmysly.

„Ach ano, vskutku ano,“ odpověděl Tibe. „Lord Estraven je vskutku proslulý svou laskavostí vůči cizincům.“ Opět se usmál a každý zub jako by měl význam, byl to dvojsmysl, mnohosmysl, bylo to dvaatřicet různých významů.

„Jen málo cizinců je tak cizích jako já, lorde Tibe. Jsem za každou laskavost velmi vděčný.“

„Ano, vskutku, vskutku! A vděčnost je ušlechtilý, vzácný cit, který velmi vychvalují básníci. A vůbec nejvzácnější je zde v Erhenrangu, bezpochyby proto, že se nevyplatí. Žijeme v těžkých, nevďěčných dobách. Už to není takové, jaké to bývalo za časů našich dědů, že ne?“

„O tom já sotva něco vím, pane, ale slyšel jsem stejné nářky i na jiných světech.“

Tibe na mě chvíli zíral, jako by se snažil nalézt důkaz, že jsem šílený. Pak vycenil ty své dlouhé, žluté zuby. „Ach ano! Vskutku ano! Já pořád zapomínám, že jste přiletěl z jiné planety. Ale vy samozřejmě na něco takového nikdy zapomenout nemůžete. Ačkoli život zde v Erhenrangu by pro vás byl mnohem zdravější, jednodušší a bezpečnější, kdybyste na to zapomenout mohl, což? Vskutku ano! Zde je můj vůz, čekal na mě tady, v klidné ulici. Rád bych vám nabídl, že vás svezu do vašeho ostrova, avšak musím se této výsady vzdát, jelikož jsem již brzy očekáván v Královském domě a chudí příbuzní musejí chodit zavčasu, jak se říká, což? Vskutku ano!“ pravil králův bratranec a vlezl do svého malého, černého elektrického auta, přes rameno na mě ještě vycenil zuby, oči obestřené síť vrásek.

Šel jsem dál, domů, do svého ostrova.* Teď, když

* Karhoš, ostrov, obvyklý výraz pro bytový dům s jídelnou, v jakých sídlí valná většina městského obyvatelstva v Karhide. Ostrovy mívají dvacet až dvě stě soukromých pokojů, jídá se v nich společně, některé jsou provozovány jako hotely, jiné jako družstevní komuny, další jsou kombinací obojího. Zcela jistě jde o městskou adaptaci

roztál poslední zimní sníh, byla přední zahrada odhalená a zimodveře, tři metry nad zemí, byly na několik měsíců, než se vrátí podzim a hluboký sníh, zapečetěny. Po straně stál u domu mezi zbytky ledu, v bahně a rychle rašícím, hebkém, bujném jarním porostu párek mladých lidí. Povídali si a drželi jeden druhého za pravou ruku. Byli v první fázi kemmeru. Kolem nich tančily velké, hebké sněhové vločky a oni stáli bosí v ledovém bahně, drželi se za ruce a měli oči jen jeden pro druhého. Jaro na Zimě.

V ostrově jsem povečeřel, a když gongy na věži Remmy udeřily Čtvrtou hodinu, dorazil jsem do paláce, připraven na druhou večeři. Karhidané mají čtyři hlavní jídla denně, snídani, oběd, večeři a druhou večeři, a mezi tím toho stihnou ještě dost uždibnout nebo zhltnout. Na Zimě nežijí velká zvířata, která by se dala chovat na maso, a nejsou tu žádné živočišné produkty – mléko, máslo ani sýr. Jedinými jídly s vysokým obsahem bílkovin a sacharidů jsou různé druhy vajec, ryb a ořechů a ještě hainské obilí. Jde o nekvalitní stravu v drsném podnebí a člověk se musí sytit často. Zdálo se mi, že jsem si zvykl jíst každých pár minut. Teprve později téhož roku jsem zjistil, že Gethēnané dovedli k dokonalosti nejen techniku toho, jak se neustále něčím cpát, ale také jak kdovíjak dlouho hladovět.

Pořád sněžilo, byla to mírná jarní metelice, mnohem příjemnější než ustavičné deště Tání, které

základní karhidské instituce, Krbu, ačkoli samozřejmě postrádají jeho stabilitu vázanou na konkrétní místo a rodokmen.

nedávno ustaly. V tiché a bledé temnotě vánice jsem vešel do paláce a prošel jím a ztratil se přitom jenom jednou. Erhenrangský palác je město ve městě, opevněná džungle paláců, věží, zahrad, nádvoří, kolonád, zastřešených mostů, nezastřešených chodeb, lesíků a donžonů, je to výsledek staletí trvající paranoie v obrovském měřítku. Nad tím vším se tyčí ponuré, rudé, propracované zdi Královského domu, jenž je sice neustále používán, ale bytuje v něm toliko sám král. Ostatní lidé, služebnictvo, personál, lordi, ministři, členové parlamentu, strážé a všichni další spí v jiném paláci, pevnosti, donžonu, kasárnách či domě uvnitř paláce. Estravenovým domem, a to bylo znakem velké královny přízně, byl Rudý rohový příbytek, postavený před čtyřmi sty čtyřiceti lety pro Harmese, milovaného kemmera Emrana III., jehož krása je opěvována dodnes a kterého unesli, zmrzačili a připravili o rozum zločinci najatí Vnitrozemskou frakcí. Emran III. zemřel čtyřicet let nato a celou tu dobu se na své nešťastné zemi mstil: Emran Smolař. Ta tragédie je tak stará, že její hrůzy už se vyplavily a na kamelech a stínech domu ulpívá jen neurčitý odér zrady a melancholie.

Zahrada byla malá a obehnaná zdí, nad kamenitým jezírkem se skláněly seremové stromy. V matných pruzích světla z oken domu jsem spatřil sněhové vločky a bílé, vláknité výtrusnice stromů padající měkce do temné vody. Estraven stál a čekal na mě, prostovlasý a i v tom chladu bez kabátu, a pozoroval to nepatrné, neviděné, neúnavné klesání sněhu a semen uprostřed noci. Tiše mě přivítal a uvedl do domu. Jiní hosté zde nebyli.

Tomu jsem se podívil, ale okamžitě jsme přešli ke stolu a tady se při jídle o práci nemluví. Kromě toho se novým předmětem mého podivu stalo jídlo, jež bylo skvělé; kuchař, jehož umění jsem upřímně chválil, dokázal přetvořit v lahůdku dokonce i ta věčná chlebojablka. Po večeři jsme u ohně popíjeli horké pivo. Na planetě, kde je běžnou stolovací pomůckou malý nástroj na rozbíjení ledu, který se tvoří na nápoích mezi jednotlivými doušky, je horké pivo fenomén, který časem oceníte.

Předtím u stolu se mnou Estraven vlídně konverzoval. Teď když seděl proti mně u krbu, mlčel. Přestože jsem byl na Zimě téměř dva roky, stále jsem ani zdaleka nedokázal nazírat obyvatele této planety jejich očima. Snažil jsem se, avšak mé snažení nabylo podoby rozpačitého pohledu na Getheňana nejprve jako na muže, potom jako na ženu a vtlačovalo jej do těchto kategorií, vzhledem k jeho přirozenosti tak bezvýznamných a vzhledem k té mé tak zásadních. A tak jsem usrkával kyselé pivo, z nějž se kouřilo, a přemýšlel o tom, že Estravenovo vystupování u stolu bylo tak ženské, samý šarm a takt a žádná věcnost, jen faleš a obratnost. Není to vlastně tato měkká, poddajná ženskost, kterou na něm nemám rád a které nedůvěřuji? Bylo totiž nemožné o něm, o této temné, ironické, mocné bytosti sedící vedle mě v ohněm prozářené tmě, přemýšlet jako o ženě, avšak kdykoli jsem o něm přemýšlel jako o muži, cítil jsem, že je to falešné, že je to klam: z jeho strany, nebo v mém vlastním přístupu k němu? Hlas měl jemný a dosti zvučný, avšak nikoli hluboký, stěží to byl mužský hlas, ale stěží to byl hlas ženský... ale co to jen ten hlas říká?

„Je mi líto,“ říkal, „že jsem musel tak dlouho odkládat to potěšení pozvat vás k sobě domů. A přinejmenším stejně tak jsem rád, že už mezi námi nemůže být řeči o nějakém patronátu.“

Chvíli jsem si tím lámal hlavu. Mým patronem u dvora docela jistě do této chvíle byl. Myslí tím, že audience u krále, kterou mi domluvil na zítra, mě pozvedla na roveň jemu samému? „Myslím, že vám nerozumím,“ odpověděl jsem.

Mlčel, zjevně si lámal hlavu také. „Inu, jistě chápete,“ řekl nakonec. „Tím, že jste tady... chápete, že tím pádem už samozřejmě nejednám u krále vaším jménem.“

Říkal to, jako by se styděl za mě, nikoli za sebe. V tom, že mě pozval a já jeho pozvání přijal, zjevně spočíval význam, který mi unikal. Jenže já se dopustil chyby ve slušném chování, kdežto on v morálce. Zprvu jsem dokázal myslet jenom na to, že jsem se celou dobu nemýlil, když jsem Estravenovi nedůvěřoval. On nebyl jen obratný, on nebyl jen mocný, on byl proradný. Všechny ty měsíce v Erhenrangu mi právě on naslouchal, odpovídal na mé otázky, posílal lékaře a techniky, aby prověřili cizost mé fyziognomie i mé lodi, představoval mě lidem, které jsem potřeboval znát, a postupně mě pozvedl z mého postavení netvora obdařeného bujnou fantazií, jež jsem zaujímal během prvního roku, k onomu současnému, kdy jsem uznán za záhadného vyslance, jehož se chystá přijmout král. A teď, když mě Estraven do tohoto nebezpečného vysokého postavení dostal, mi znenadání a chladně oznámí, že mě přestává podporovat.

„Naučil jste mě, že vám mohu důvěřovat –“

„Udělal jsem to špatně.“

„Chcete tím říci, že když jste domluvil tuto audien-
ci, nepřimluvil jste se u krále za mou misi, jak jste –“
Měl jsem dost rozumu, abych se zarazil před slovem
„slíbil“.

„Já nemohu.“

Byl jsem velice rozhněvaný, ale u něj jsem nepozo-
roval ani hněv, ani náznak omluvy.

„Prozradíte mi proč?“

Po chvílce řekl: „Ano,“ a znovu se odmlčel. Během
této odmlky jsem začal přemýšlet o tom, že neobratný
a nikým nechráněný vesmířan by si neměl vynuco-
vat žádná zdůvodnění od předsedy vlády království,
zejména když nechápe a možná nikdy nebude chá-
pat, na čem v tom království stojí moc a jak vlastně
funguje jeho vláda. Nepochybně je to všechno otáz-
ka *šifretoru* – prestiže, zachování tváře, postavení,
vztahu podmíněného hrdostí, prostě nepřeložitelného
a svrchovaně důležitého principu společenské autori-
ty v Karhide i ve všech gethenských kulturách. A jestli
to tak skutečně je, tak to nepochopím.

„Slyšel jste, co mi dnes král při ceremoniálu řekl?“

„Ne.“

Estraven se naklonil přes ohniště, vzal z horkého
popela džbán s pivem a znovu mi naplnil korbel. Nic
víc už neřekl, tak jsem to ještě rozvedl: „Pokud jsem
slyšel, král s vámi nemluvil.“

„Na tom se shodneme,“ odpověděl.

Konečně mi došlo, že jsem opět nezachytil něja-
ké znamení. V duchu jsem proklel jeho zženštilou
prohnanost a nahlas řekl: „Snažíte se mi, lorde Es-
travene, sdělit, že se už netěšíte králově přízni?“

Myslím, že nato se rozhněval, ale slovy to nedal znát, prohlásil jen: „Nesnažím se vám sdělit nic, pane Ai.“

„Proboha, ale kéž byste se snažil!“

Zvláště se na mě podíval. „Tak to tedy řekněme takhle. U dvora jsou jisté osoby, které se – vašimi slovy – těší králově přízni, ale netěší je vaše zdejší přítomnost ani vaše mise.“

A tak spěcháš, aby ses k nim přidal a zradil mě, aby sis zachránil kůži, pomyslel jsem si, ale nemělo smysl to říkat. Estraven byl dvořan, politik, a já zase blázen, že jsem mu kdy věřil. Dokonce i v naší dvoupo-
hlavní společnosti bývá politik velmi často čímsi méně než celistvým člověkem. Tím, že mě Estraven pozval na večeři, vyjádřil domněnku, že přijmu jeho zradu stejně snadno, jako se jí on dopustil. Zachovat si tvář bylo zjevně důležitější než udržet si čest. A tak jsem se přinutil říci: „Je mi líto, že vám vaše laskavost ke mně způsobila potíže.“ Ty do mě kamenem, já do tebe chlebem. Na prchavý okamžik jsem se těšil pocitu morální nadřazenosti, ale dlouho to netrvalo – Estraven byl příliš nevypočitatelný.

Opřel se v křesle, takže světlem ohně zrudla jeho kolena a jemné, silné, malé ruce i stříbrný korbel, jenž držel, ale tvář mu tonula ve stínu: tmavá tvář, věčně zastíněná hustými vlasy nad nízkým čelem a mohutným obočím a hustými řasami a nečitelná vinou vážného, nejasného výrazu. Může snad člověk číst ve tváři kočky, tuleně, vydry? Někteří Getheňané, pomyslel jsem si, jsou jako tato zvířata, mají hluboké, jasné oči, které nemění výraz, když na ně mluvíte.

„Potíže jsem si způsobil sám,“ odpověděl, „a to činem, který s vámi nemá nic společného, pane Ai. Jak

víte, Karhide a Orgorejn vedou spor o kus společné hranice vysoko na Severní straně poblíž Sassinothu. Argavenův dědeček zabral Sinothské údolí pro Karhide a pospolnáři jeho nárok nikdy neuznali. Spousta sněhu z jednoho mraku a padá čím dál hustěji. Pomáhal jsem pár karhidským statkářům, kteří žijí v údolí, přestěhovat se zpátky na východ za starou hranici, protože jsem si myslel, že se spor vyřeší sám, když údolí prostě přenecháme Orgotům, kteří tam žijí už několik tisíc let. Před pár lety jsem byl členem Správy Severní strany a pár těch statkářů znám. Nelíbí se mi pomyšlení na to, že je budou zabíjet při ozbrojených nájezdech nebo že je pošlou na dobrovolnické statky v Orgorejnu. Proč neodstranit předmět sporu...? Jenomže ten nápad není vlastenecký. Ve skutečnosti je to zbabělý nápad a napadení šifgretoru samotného krále.“

Estravenova ironie ani podrobnosti pohraničního sporu s Orgorejnem mě nezajímaly. Vrátil jsem se k tomu, co se týkalo nás dvou. Ať už Estravenovi důvěřuji, nebo ne, pořád by mi ještě mohl být k užitku. „To je mi líto,“ řekl jsem, „ale přijde mi škoda dopustit, aby takový problém s několika sedláky mohl v očích krále zmařit vyhlídky mé mise na úspěch. V sázce je víc než pár kilometrů národní hranice.“

„Ano. Mnohem víc. Ale snad s námi Ekumen, který měří od hranice k hranici sto světelných let, bude mít chvíli strpení.“

„Stabilové Ekumenu jsou velmi trpěliví lidé, pane. Klidně počkají sto nebo pět set let, než se Karhide a zbytek Gethenu rozmyslí a než zváží, jestli se chtějí přidat ke zbytku lidstva, či nikoli. Mluvím teď pouze z osobního hlediska. Je to má osobní naděje

i zklamání. Přiznávám, že jsem si myslel, že s vaší podporou –“

„I já si to myslel. Inu, žádný ledovec nevyroste přes noc...“ Oblíbené úsloví mu na rtech vytanulo okamžitě, ale duchem byl jinde. Ponořil se do vlastních myšlenek. Představoval jsem si, jak mě spolu s jinými pěšáky posunuje po své mocenské šachovnici. „Dorazil jste do mé země,“ řekl konečně, „v divných časech. Všechno se mění. Nabíráme nový směr. Ne, to vlastně ani ne, jen jsme zašli příliš daleko po cestě, kterou jdeme. Myslel jsem si, že vaše přítomnost, vaše mise by nás mohla od té cesty špatným směrem odradit a dát nám úplně novou možnost volby. Ale až ve správný okamžik, na správném místě. Je to celé mimořádně riskantní, pane Ai.“

Z tak vágních vyjádření jsem byl už netrpělivý. Řekl jsem: „Naznačujete, že toto není ten správný okamžik. Radil byste mi, abych svou audienci u krále zrušil?“

To byl společenský přešlap, který vyzněl v karhidštině ještě hůř, ale Estraven se ani neusmál, ani sebou neškubnul. „Obávám se, že tato výsada náleží pouze králi,“ pravil mírně.

„Ach Bože, ano. Tak jsem to nemyslel.“ Na chvíli jsem složil hlavu do dlaní. Vyrostl jsem ve zcela otevřené a svobodné společnosti na Zemi a nikdy si neosvojím protokol ani apatičnost, jichž si Karhidané tak cení. Víím, kdo byli králové, pozemská historie je jich plná, ale postrádám prakticky vypěstovaný cit pro privilegia – nemám takt. Popadl jsem svůj korbel a dopřál si pořádný, horký lok. „Dobrá tedy, když se teď nemohu spoléhat na vás, povím králi méně, než jsem mu povědět chtěl.“